

Op zoek naar de stilte

Christiaan Kuitwaard bestendigt wat vluchtig is, geeft eenvoudige voorwerpen langdurig waarde mee. Hij schildert met 'licht en stilte', geconcentreerd en gedreven. „Ik ga door tot een schilderij nergens meer om vraagt.”

Gitte Brugman

Vijf jaar geleden maakte oud-museumdirecteur Thom Mercurius plannen voor een boek over Christiaan Kuitwaard (Sneek, 1965). Het zou uitkomen tegelijk met een expositie in Mercurius Trippemaal en op een tweede locatie.

Hij kwam geregeld langs in Kuitwaards atelier in Oldeberkoop, selecteerde werk dat op de foto moest, nam schetsboeken door en zocht tekeningen uit. Schrijver en kunstenaar Joost Zwagerman, die enthousiast was over Kuitwaards werk, bood aan de expositie te openen. „Maar Thom werd steeds zieker”, vertelt Kuitwaard. „Soms zat hij hier op de bank en zakte hij gewoon een beetje weg.”

Zwagerman, geplaagd door depressies, pleegde zelfmoord in september 2015. Mercurius overleed in januari 2016. Beide gebeurtenissen verpen hun schaduw over de dubbele expositie van Kuitwaard die vanaf vandaag te zien is in Museum Belvédère in Heerenveen en Galerie de Vis in Harlingen. En over het bijbehorende boek, dat erbij verschijnt.

In zekere zin passend, een schaduw. Want schaduwen, zij het van een andere orde, spelen een hoofdrol in het werk van Kuitwaard.

Hij is een kunstschilder die voor-

al traditionele onderwerpen schildert, zoals landschappen en stillevens. Wat hij ook maakt, hij benadert elk onderwerp als een stilleven. Er komen geen mensen in voor, hooguit een enkel gebouw. Zijn stillevens bevatten universele gebruiksvoorwerpen en zijn daarmee tijdloos. Maar zijn stijl is van deze tijd.

Al meer dan twintig jaar concentreert Kuitwaard zich op schaduwen. Op het ontbreken van licht. „Ik probeer heel goed na te denken over wat ik wel en wat ik niet schilder.”

Hij begon met het schilderen van slagschaduwen (het weghalen van licht) en het weergeven van sterke lichtweerskaatsingen op bijvoorbeeld glas (het verheugen van 'vretend' licht). Daarna verwaagde hij contouren van vormen steeds meer. Tegenwoordig focust hij zich op structuren uit de natuur, zoals zeeschuimvlokken op het strand of glinsteringen op een wateroppervlak.

Zijn vroege stillevens in poeder tinten hebben schalen of kop en schotels als onderwerp. Eenvoudige composities van horizontalen, verticalen en diagonalen gecombineerd met de cirkel of ellips van het serviesgoed. De afgelopen jaren kwamen daar allerlei andere

voorwerpen bij in de serie *White Box Paintings*.

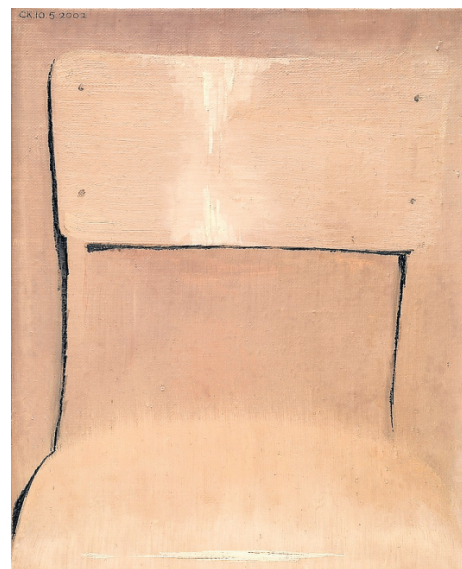
Hij legde zichzelf voor deze reeks regels op waaraan deze schilderijen moeten voldoen. In een half open kistje dat hij wit schilderde, zet Kuitwaard bijna elke week een voorwerp. Ook wit geschilderd. Hij maakt geen schetsen, maar schildert direct naar de werkelijkheid. Met olieverf, op een paneel van 20 bij 28 centimeter. Omdat de lichtval verandert tijdens het werken, gaan dingen er steeds anders uitzien en getuigen ze van het verstrijken van de tijd. „Ik wil er elke week één maken, naast mijn andere werk.”

Hoewel het tegendeel het geval lijkt, geven de 'regels' hem veel vrijheid. „Alles kan een onderwerp zijn, dat vind ik leuk.” Meestal begint hij de week met zo'n schilderij. Hij noemt het daarom wel gekschierend *maandagochtendschilderijen*. En omdat hij een voorwerp op verschillende manieren in het kistje kan zetten, zijn stijl kan aanpassen en het licht z'n werk doet, is elk werk anders.

De stillevens maken deel uit van de ordening van zijn omgeving. „Stillevens, stoelen, interieurs en landschappen. Zo eigen ik me de wereld toe. Dat is psychisch heel gezond, dat zouden meer mensen moeten doen.” Bij elk genre hoort een bepaalde afstand tot zijn onderwerp en past een maat van een schilderij. „Het onderwerp bepaalt de maat.” Sinds kort zijn daar 'structuren' bij gekomen, van zeeschuim op het strand bijvoorbeeld. „Structuren hebben een groter oppervlak nodig, want dan wordt er wat in opgenomen.”

Met stillevens en landschappen schildert hij onderwerpen die over honderd jaar nog begrijpelijk zijn. En dat wil hij goed doen. Degelijk. „Dat is mijn enige ambitie: het goed te doen.” Daarom begint hij met een schets. „Mijn tekeningen zijn de basis.” In keurige schetsboeken verzamelt hij landschappen, uitzichten en voorwerpen. „Dat is goed voor de concentratie, en voor je vormgevoel. Er zijn niet zoveel mensen meer die tekenen, en dat is jammer.”

Zijn inspiratie vindt hij in zijn nabije omgeving. Het kopje dat hij



Stoel, 2002

„Mijn enige ambitie is het goed te doen”



Structuur, 2014

elke dag gebruikt, de stoel waarop hij zit, het bos waar hij vaak komt of een strand dat hij goed kent. „Maar ik wil dat het appelleert aan een herinnering. Ik veralgemeniseer. Ik schilder niet dát bos, maar een bos. Niet dit glas, maar een glas.” Daarom haalt hij opvallende kleuren weg, en laat hij steeds meer stofuitdrukking (materiaal) achterwege. „Daar wordt het abstracter van.”

Als hij gaat schilderen, heeft hij een vooropgezet plan. „Maar ik wijk er altijd van af. Er moet een kleine vondst in zitten, ook voor mezelf.” Neem de schets van waterdruppels op een raam, die door de wind worden vervormd. In zijn schets zijn ze zwart tegen een lichte achtergrond. Maar toen ze zo op het doek stonden, werkte het niet. „Het had kleur nodig. Ik heb alles uitgeveegd en overgeveerd. En in de vegen zag ik dat die ook mooi waren. Toen zijn de zwarte druppels wit geworden.”

In elk onderwerp zoekt hij de stilte die erin huist. „Stilte past heel goed bij een schilderij. Het geeft in de loop van de dag langzaam af wat het in zich geeft. Dat verandert geleidelijk met het verloop van het licht. En die batterij gaat niet op. Een goed schilderij doet dat over honderd jaar nog.”

Exposities

De tentoonstelling *Licht en stilte* in Museum Belvédère bevat veel werk dat niet eerder is geëxposeerd. Omdat Thom Mercurius het had geselecteerd voor zijn expositie, hield Kuitwaard het al die tijd achter. In Galerie de Vis is een verkoopexpositie ingericht.

Heerenveen - Museum Belvédère: Oranje Nassaulaan 12, di t/m zo 11-17 u, t/m 9 juli, Kuitwaard verzorgt rondleidingen op verschillende zater- en zondagen, www.museum-belvedere.nl

Harlingen - Galerie de Vis: Noorderhaven 40, do en vr 12.30-17 u, za 11-17 u, t/m 9 juli, www.galeriedevis.nl

Bij de expositie verschijnt de gelijknamige catalogus met een uitgebreid interview door kunsthistoricus en verslaggever Gijsbert van der Wal (25 euro).



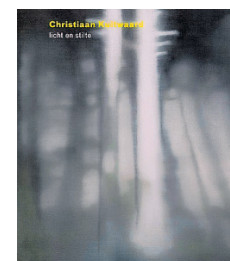
Christiaan Kuitwaard. In schetsboeken (links) verzamelt hij landschappen, uitzichten en voorwerpen.



White Box Painting 169



Bomen, 2013.



Twee bomen (2008) op de omslag van het boek *Licht en stilte*.